

Lp Lauri Läänemets
Siseministeerium

Vabaühenduste Liidu arvamus kodanikuühiskonna strateegilise partnerluse tingimuste ja korra kohta

Vabaühenduste Liit tänab võimaluse eest esitada tagasiside kodanikuühiskonna strateegilise partnerluse tingimuste ja korra kohta.

Üldiselt on tervitatav, et Siseministeerium on otsustanud strateegiliste partneritega seonduva reguleerida ministri määruse tasandil: see suurendab rahastamise läbipaistvust ja annab eelduslikult suurema õiguskindlustunde kandideerivatele ühingutele.

Järgnevalt esitame tagasiside konkreetsete määruse eelnõu sätete kohta.

1. Menetlustähtajad

Määruse eelnõus kavandatud menetlustähtajad ei anna potentsiaalsetele strateegilistele partneritele piisavat kindlustunnet, et nad suudavad täita toetuse andmise eesmärgi. Kui lähtuda 2025. aastast, siis kehtestatavoid tähtaegu maksimaalselt järgides võib strateegiline partner saada 2025. a toetuseosa alles juulis, kui pool tegevusaastast on juba möödas. Kuigi tegevustoetusega on lubatud katta terve aasta jooksul strateegilise partnerlusega seotud kulused, tekitavad sellised menetlustähtajad partnerites suurt ebakindlust. Kandidateerivatel ühendustel puudub selge alus kulutuste tegemiseks – seega ka tegevuste ellu viimiseks – juba aasta algusest. Samuti tuleb arvestada, et paljudel ühingutel ei ole piisavaid rahalisi reserve, et alustada tegevustega soovitud määral või moel enne toetussumma tegelikku laekumist.

Ettepanek: Muuta määruse tähtaegu kolmes aspektis, et tagada suurem selgus ja usaldusväärsus. Määruse eelnõu § 15 lõikes 1 vähendada taotluse menetlemise tähtaega seniselt kuni 90 kalendripäevalt 60 kalendripäevale pärast taotluse esitamise tähtaega. Lisada määruse eelnõu § 5 lõikesse 4 säte, et konkurs kuulutatakse välja hiljemalt 1. detsembril. Määruse eelnõu § 19 lõikes 2 vähendada toetuse väljamaksmise tähtaega seniselt 30 kalendripäevalt 21 kalendripäevale.

Ettepanekuga tagatakse ametkonnale piisav aeg taotluste kvaliteetseks menetlemiseks, vähendades samal ajal strateegiliste partnerite ebakindlust. See võimaldab partneritel planeerida tegevusi ja alustada nende elluviimist hiljemalt aasta esimese kvartali lõpuks.

Kuivõrd Siseministeerium ei teavita strateegiliste partnerite taotlusvooru väljakuulutamisel võimalikust rahasummast, mida taotlejad saavad taotleda, ei tekita detsembris konkursside väljakuulutamine probleeme isegi siis, kui riigieelarve pole selleks ajaks veel kinnitatud. Riigieelarvelise eraldise täpne summa on vajalik teada alles taotluste menetlemise ajaks – ja Vabaühenduste Liidu ettepaneku järgi on selleks ajaks vastav info olemas.

2. Taotlejaga seotud isikute kirjeldus

Määruse eelnõu seletuskirjast saab lugeda, et strateegilise partneri taotlus peab sisaldama ka tegevusi ellu viivate meeskonnaliikmete elulookirjeldusi (täpsemalt CV-sid). Määruse eelnõust endast ei ole võimalik säärast nõuet leida, § 7 lg 2 p 6 sisaldab küll viidet, et taotlus peab sisaldama vastutava meeskonna liikmete kirjeldust, kuid see nõue on oluliselt laiem, kui seda on seletuskirjas nimetatud CV-de esitamine.

Näiteks Euroopa Liidu rahastatavates projektides on tavapärane, et meeskonna liikmete kirjeldus tähendab lühikokkuvõtet meeskonna liikme rollist selle projekti raames, millele võib lisanduda täiendavalt vajadus esitada CV-d. Leiame, et määruse eelnõu praegusel kujul pisendab põhimõtet, et strateegiliseks partneriks valitakse võimalikult legitiimne vabaühendus, kellel on toetus, pädevus ja saavutused. Kuidas ühing oma legitiimsust tõendab, peaks olema ühingu enda sisustada.

Veel enam: võib olla tõenäoline, et taotluse esitamise hetkel ei ole meeskonda värvatud kõiki tegevuste elluviimisega seotud isikuid, mistõttu ei ole võimalik esitada nende isikute kohta ka elulookirjeldusi. Küll aga on võimalik kirjeldada ühingu enda kogemust ja kompetentse selles valdkonnas, samuti plaane, kuidas kavatakse tagada, et ühing on suuteline vastavaid tegevusi ellu viia.

Ettepanek: Eemaldada määruse eelnõu seletuskirjast viide elulookirjelduste esitamise kohustusele ning muuta määruse eelnõu § 7 lg 2 p 6 sõnastust selliselt, et sellest oleks võimalik üheselt mõista, et taotleja peab kirjeldama üldist meeskonnaliikmete pädevust ja kogemust.

Eelpool selgitatud põhjusel teeme ettepaneku muuta ka taotluse hindamisega seonduvat kriteeriumit. Määruse eelnõu § 17 lg 5 p 3 alusel hinnatakse taotleja senist panust ja võimekust ning tegevuste elluviimise eest vastutavate isikute kompetentse maksimaalselt 20 punktiga. Taaskord rõhutame, et taotluse hindamisel tuleks lähtuda eelkõige *ühingu* võimekuse hindamisest, mitte üksikute meeskonnaliikmete pädevuse hindamisest. On tõenäoline, et sellise taotlusvooru puhul on komisjonil keeruline objektiivselt hinnata kõikide meeskonnaliikmete pädevusi, kuivõrd see võtaks menetlusest ebaproportsionaalselt suure osa.

Ettepanek: Muuta § 17 lg 5 p 3 hindamiskriteeriumit, keskendudes taotleja üldisele võimekusele ja senisele panusele, mitte üksikute meeskonnaliikmete kompetentsidele. Sõnastus võib viidata meeskondlikule pädevusele.

3. Kulude abikõlblikkus

Määruse eelnõu § 20 lg 3 p 6 sätestab, et abikõlbmatu kulu on vaide- ja kohtumenetluskulud. Vabaühenduste Liit nõustub, et ühingu seotud tavapärased taolised kulud ei peaks olema abikõlblikud, küll aga tuleks erandina aktsepteerida selliseid vaide- ja kohtumenetluskulusid, mille sisuks on strateegiline hagelemine.

Vabaühenduste Liidu enda kogemus 2024. aastast annab kinnitust, et ka Siseministeriumi strateegilistel partneritel võib tekkida vajadus tegelda strateegilise hagelemisega. Vabaühenduste Liidu näide puudutas põhiseaduslikkuse järelevalvemenetlust, kus seaduse muudatuse sisuks oli kõigile mittetulundusühingutele ja sihtasutustele e-maksuametis fiktsiooni loomine, millega oleks maksuameti poolt edastatud menetluskulud teatud tähtsate mõödudes loetud automaatselt kättesaaduks. Seega oli tegemist sellise kohtumenetluskuluga, mida Vabaühenduste Liit ei teinud enda tarbeks, vaid mille abil teostas huvikaitse eesmärkide täitmist ja tegutses Siseministeriumi strateegilise partnerina.

Ettepanek: Muuta § 20 lg 3 p 6 järgmiselt: „vaide- ja kohtumenetluse menetluskulud, välja arvatud strateegilise hagelemisega seonduvad kulud;”

Soovime ka, et täpsustata, mida hõlmab endas abikõlbmatuks kuluks peetud sotsiaaltoetused § 20 lg 3 punktis 8. Soovime veenduda, et vastava sätte sotsiaaltoetuste definitsioon ei sisalda näiteks haigushüvitist või muud töölepinguga seonduvate sotsiaalsete garantiide abikõlblikkust.

4. Riigieelarvelise toetuse kasutamise finantsaruande osa

Kui tegevusaruande vorm on eelnõus samaks jäänud, siis finantsaruandes on toimunud muudatus, mis puudutab kulude esitamist lepingu või arve nr kaupa. Seni käibel olev aruandlus on näinud ette, et aruandes loetakse üles kulutused projekti tegevuste kaupa, mitte lepingu või arve kaupa. Arvestades, et ka uue määruse korral jääb vabaühendusele endiselt kohustus esitada aruande lisana pangakonto koondväljavõtte või raamatupidamislik väljavõtte, ei ole lisaks lepingu või arve kaupa finantsaruande esitamine mõistlik, kuivõrd see suurendab oluliselt aruandluskoormust ühingu jaoks.

Ettepanek: Jätkata senise praktikaga, mille raames täidetakse finantsaruande vorm tegevuste kaupa ning mille juurde esitatakse lisana pangakonto koondväljavõtte või väljavõtte raamatupidamisprogrammist.

Lõpetuseks: peame vajalikuks rõhutada, et pärast eelnõu kooskõlastamist ning määruse vastuvõtmist on oluline, et strateegilise partnerluse uue vooru väljakuulutamise kõrval jagab ministeerium proaktiivselt informatsiooni ka selle kohta, mis on uues määruis teisiti võrreldes varasema praktikaga. Vaatamata asjaolule, et määruse sisu sarnaneb suuresti varasematele kordadele, on oluline, et huvitatud osapooled oleksid muudatusi puudutavasse infovälja kaasatud.

Lugupidamisega

Triin Toomesaar
Vabaühenduste Liidu juhataja

Marcus Ehasoo
marcus@heakodanik.ee
+372 5343 2142